

UNIVERZITA KARLOVA
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Ústav pro dějiny umění
Bakalářská práce Denici Perkovej

Reflexia migračnej krízy 2016 – 2017 v umění

Oponentský posudok

Bakalářská práce Denici Perkovej sa zaoberá umením migračnej krízy, ktoré v celej svojej šírke prejavov a spoločenského dosahu v našich končinách zďaleka nie je dostatočne reflektované z pohľadu praxe či teórie súčasného umenia. Štruktúra práce je logicky vystavaná, kapitoly postupne sprevádzajú diváka od abstraktnej terminológie, príčinám migrácie až k analytickej časti a charakteristike migračného umenia cez prizmu relevantných predstaviteľov, jednotlivých diel a známych výstavných projektov z Československého kontextu. Na začiatku si bolo potrebné položiť otázku ohľadne časového ohraničenia tendencie, ktorú v jej základných parametroch nie je možné oddeľovať od sociálno – kritického umenia I. pol. 20 storočia, zobrazujúceho napr. vojnových utečencov a vysídlenecov po I. a II. sv. vojne. Autorka si je ale v texte vedomá prapočiatkom tejto umeleckej reflexie, ktorá sa ale naplno prejavuje až v 2. pol. 20. st. v súvislosti s objektívnymi faktormi (vojnové a ekologické krízy, zlé sociálne podmienky..) narastajúcou globalizáciou, individualizmom ako aj akceleráciou mobility a masovej komunikácie. Preto pracuje so širším pojmom migračné umenie ako s väčšou prípadovou množinou, ktorú oddeľuje od časovo ohraničenej podkategórie umenia migračnej krízy v období veľkej migrácie v rokoch 2015 – 2017. Som veľmi rád, že si Denica uvedomuje, že toto rozdelenie neplatí výlučne a je inštrumentálne, nakoľko aj diela vznikajúce mimo časový záber poslednej utečeneckej krízy nie sú nejakou obecnou a univerzalisticky formulovanou výpoveďou, naopak reagujú často na konkrétny kontext. K užitočnej diferenciacii dochádza pri identifikovaní autorstva migračného umenia, resp. toho, či je autorom (či spolu-autorom) osoba tzv. migranta alebo napr. umelca z EU, ktorý v rôznej miere (osobne alebo s väčším odstupom) reaguje svojim dielom na situáciu migrácie.

Perková sa venuje podrobne samotnej ikonografii diel migračného umenia. Oceňujem predovšetkým nuansovanie jednotlivých prístupov, tlmočených cez témy či objekty uchopenia krízy svedčia o analytickej presvedčivosti bakalárskej práce. Bakalárka vystopovala materiálny a antropologický charakter v prácach o migračnej kríze, odkrýva jednotlivé narábanie s objektmi, reliktmí či osobnými vecami utečencov, ktoré sú jednak vdáčnými prostriedkami tlmočenia dramatických či dokonca tragických príbehov ale hlavne lapidárne podaným protikladom ku materiálnemu prebytku európskeho spoločenstva. Tu by som rád podotkol, že žiaľ osobné veci utečencov, (trosky, záchranárske rekvizity..) sú motívom prác v rámci rôznych prístupov tohto prúdu v takej častej miere, že sa toto pole znakov vyprázdňuje a devaluje čo prispieva k schematickosti zobrazenia podobnému divadelným kulisám mnohokrát reprízovanej hry. Záverečná syntéza v podobe kategorizácie je náročnejšou úlohou, ktorá prináša mnohé úskalia ale je dobré že autorka hneď v úvode deklaruje nestálosť tohto rámcovania, že existuje viacero prístupov v existujúcej metodológii v závislosti od druhu bádania. Do kunsthistorického a estetického bádania vstupujú sociologické, antropologické a iné druhy bádania, ktoré nemôžeme na pôde umeleckej reflexie ignorovať.

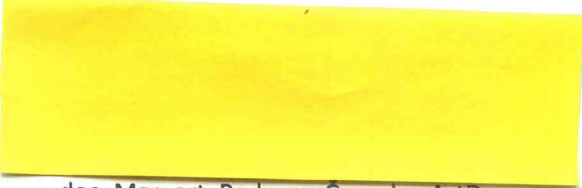
Rád by som naznačil 2 momenty na zamyslenie sa, ktoré môžu zároveň poslúžiť aj k prípadnej diskusii či otázke na samotnú Denicu. Prvý je moment rizika (samo)účelnosti spracovania témy (médiá,

umelci, inštitúcie) resp. v extrémnych prípadoch aj jej zneužitia, pričom prospech a benefit sa k samotnému utečenectvu nedostane. Na tento princíp upozornil projekt Lukáša Houdka a spol. „Refurental“. Sám to mám možnosť v našom prostredí pozorovať na mnohých príkladoch projektov ohľadne vojny na Ukrajine a jej dopadoch na migráciu, kde prakticky každý európsky kultúrny grant má vo svojich cieľoch zakotvený princíp postihovať túto problematiku. To je na jednej strane dobré ohľadne šírenia povedomia cez kultúrne kanály, na druhej strane často generuje „strojovú“ výrobu a paušalizujúce prístupy, ktoré môžu viesť paradoxne k znecitliveniu k danej téme.

Druhým je známy rozpor medzi aktivistickým a umelecko-reflektujúcim (galerijným) prístupom, ktoré sa vzájomne v rôznej miere prelínajú, ale predstavujú rozhodne dva kvalitatívne póly - spôsoby ako uchopiť danú problematiku. Keby som to mal zjednodušiť: či umenie má byť prostriedkom v konkrétnej akcii za zmenu a zlepšenie konkrétnej situácie alebo predmetom umenia sa stáva migračná téma a jej umelecké spracovanie má vysokú prioritu, čo sa samozrejme nevylučuje s humanistickými odkazmi a snahou pozitívne ovplyvňovať umením (v galérii) myslenie ľudí povedzme v dlhotrvajúcejšom horizonte.

Prácu hodnotím ako výbornú.

V Košiciach 4. 9. 2024

doc. Mgr. art. Radovan Čerevka, ArtD.